

TOIMITTAJA: Uutismedioilla on iso rooli yleisönsä maailmankuvien rakentumisessa. Totuudenmukaista tiedonvälitystä totta kai vaaditaan, mutta minkälainen vastuu medioilla on mielikuvista, joita uutisointi saattaa synnyttää?

Minä olen Eerik Rusava ja muun muassa tästä aion pian kysyä, kun vieressäni on uuden jutun päätoimittaja ja journalistiikan dosentti Olli Seuri, tervetuloa.

HAASTATELTAVA: Kiitos, kiitos.

TOIMITTAJA: Minkälainen uutismedioiden kuluttaja itse olet?

HAASTATELTAVA: Oon paperihesarin lukija vähän perinteinen, kuuntelen yleisradiosta ykkösaamua, radiouutisia, uutispodcastia joitakin ajankohtaisohjelmia. Amerikkalaisia tai englanninkielisiä podcasteja ja maksan muutamasta englanninkielistä mediasta ja toki suomen kuvalehteen myös mulla on tilaus.

TOIMITTAJA: Uutismedioilla voi perustellusti väittää olevan merkittävää vaikutusvaltaa muun muassa suhteessa siihen, mistä keskustellaan, miten tämä vallan ja vastuun välillä tasapainoilu näkyy suomalaisissa toimituksissa?

HAASTATELTAVA: Nyt on laaja kysymys, mutta mä ajattelen, että Suomessa on hyvin ammattimainen kansainvälisesti verrattuna hyvin luotettu mediakenttä ja toimituksissa pohditaan paljon niitä vastuukysymyksiä. Pohditaan sitä, että mitä, miksi julkaistaan? Minkälaisia vaikutuksia tällä julkaisemisella on? Etenkin silloin kun on kyse jostain yhteiskunnallisesta paljastuksesta tai isosta juttuprosessista.

TOIMITTAJA: Mediat synnyttävät tavan kansalaisissa mielikuvia todellisuudesta. Joissain tilanteissa voidaan nähdä, että nää mielikuvat saattaa olla tavalla tai toisella vinoutuneita. Eräskin iltapäivälehti teki kymmenkunta juttua lyhyessä ajassa Therian-ilmioistä. Ehkä herkempi olisi saattanut saada käsitykseen, ettei alakouluissa pysty eläinleikkien ohella enää lainkaan opettamaan, minkälainen vastuu uutismedioilla nähdään olevan mielikuvista, joita uutissisällöt saattaa synnyttää, vai kannetaanko sellaista vastuuta lainkaan?

HAASTATELTAVA: Tää on tosi monimutkainen kysymys. Siis mä ajattelen, että tietyllä tavalla medialla ei ole vastuuta siitä, että minkälaisia mielikuvia ikään kuin herää yleisössä, koska yleisö on niin kun vähän kuin arvaamaton vastaanottaja myös. Mutta medialla on tosi iso vastuu siitä, että sen oman journalismin faktat on oikein ja ne on esitetty oikeassa kontekstissa. Eli se kokonaisuus on oikea ja silloin on totta, että välillä niinku pelkkä oikeisiin faktoihin tuijottaminen ei itse asiassa riitä perusteluksi hyvälle journalismille.

Tää theriankohu on siitä kiinnostava mun mielestä, että se kertoo itse asiassa aika paljon semmoisesta nopeasta uutistoiminnassa ja ehkä vinoutuneesta datan käytöstä

journalismissa. Eli meillä on ylläkkeitä etenkin tuommoisessa nopeassa uutisstudioissa tai deskityössä tulkita lukuja niin että okei tää nyt kiinnostaa yleisöä ja sen sijaan että tehtäisiin vaikka yks perusteellinen juttu jostain aiheesta niin niin lävätetään semmoinen niinku tusina erilaista törväsyä joissa ihan varmasti tulee myös semmoisia mittakaavavirheitä tai vinoutumia ja sitten toisaalta voi se kokonaismittakaava kadota kokonaan.

Että onko tämmöinen niin kun lasten eläinleikki oikeasti millään tavalla yhteiskunnallisesti merkittävää? Onko se kuva mitä nää useat jutut siitä tuottaa niin niin oikea ja se on siinä mielessä hauska esimerkki, että sehän vähän niinku oli moraalipaniikki mut se samaan aikaan muistutti hieman semmoista poliittisen kohun logiikkaa, että joskus tuntuu että poliittinen kohu syntyy jostain aivan hirveän pienestä asiasta ja kun moni media siihen tarttuu tai yksittäiset mediat tekee useita juttuja niin ja sitten yrittää vielä paketoita sitä niin se kokonaiskuva on vino.

TOIMITTAJA: Millaisen päätöksenteon takana tavallisessa toimituksessa on se, kuinka paljon johonkin tiettyyn aiheeseen syvennyttään tai siitä kirjoitetaan?

HAASTATELTAVA: Riippuu varmasti toimituksesta. Mä ajattelen, että se on välillä sen kaltainen asia, missä ei oteta riittävää vastuuta. Eli se syntyy vähän niin kun ilman mitään suunnittelua tänkaltaiset kohun kierteet tai tämmöistä niin kun vaikka hesarilla tietysti on mitä seuraa läheltä, niin on ollut erilaisia tämmöisiä, että kuinka monta juttua voi kirjoittaa taskuun parkkeeraamisesta ja niin edelleen. Tai coldplaysta mikä on nyt tässä kulttuurijournalismikeskusteluissa ollut esillä, että coldplayn keikoista kirjoitetaan aivan älyttömästi. Niin kyllähän siinä joku epäsynkka on siinä, että miten sitä toimitusta johdetaan ja miten ajatellaan. Että mikä olisi se kokonaiskuva, mitkä on ne painopisteet mitä halutaan itse korostaa, että ne on enemmän sen datavetoisen logiikan lopputuloksia, kun moni yrittää tavallaan optimoida sitä, että saadaan mahdollisimman paljon klikkejä.

TOIMITTAJA: Tätä nyt tässä kovastikin jo sivuttiin. Aioin kysyä, että minkälaista keskustelua toimituksessa käydään, jos käydään siitä millaisia mielikuvia uutisointi voi lukea, se synnytt. Tätä keskustelua käydään kyllä, mutta onko se sun mielestä riittävää?

HAASTATELTAVA: Ehkä just niin, että on erilaisia tilanteita missä sitä käydään, että silloin kun julkaistaan jotain tosi painavaa ja tiedetään että tällä voi olla vaikutuksia, tää voi vaikuttaa johonkin niin käydään tosi perusteellista keskustelua läpi sen toimitusrakenteen. Mutta sitten tällaisessa tilanteessa missä kyse on enemmän niinku tämmösestä juttuvirrassa muotoutuvien mielikuvien syntyisestä, niin varmasti käydään liian vähän.

TOIMITTAJA: Näetkö tarvetta peräänkuuluttaa nykyistä enemmän uutismedioilta vastuuta yksittäisten faktavirheiden ohella myös lukijoille syntyneiden vääristyneiden mielikuvien oikaisussa. Onko se ollenkaan uutismedioiden asia?

HAASTATELTAVA: Tässä ehkä just on se erottelu, että ei oikein voi olla vastuussa niistä vääristä. Me tiedetään mitenkä eri tavoin voi lukea erilaisia tekstejä ja tulkita että sitten sitten ollaan vähän vaarallisilla vesillä jos journalismi alkaa liikaa pohtia sitä, että minkälaisia mielikuvia tästä voisi syntyä, voimmeko edes julkaista tätä, koska tästä voi syntyä tällaisia mielikuvia, että usein esimerkiksi semmoinen yhteiskunnallisesti painava journalismi on sellaista, että sillä on tosielämän seurauksia janiitä pitää pohtia, mutta usein on tosi tärkeitä, että me myös tehdään niitä julkaisupäätöksiä, mut samaan aikaan tän toinen puoli on se, että että ei saa piiloutua sen taakse, että faktat on oikein, että pitää ajatella myös sitä kokonaisesitystä ja kokonaiskuvaa.

JINGLE

Meidän Radio Radio moreeni.